

Pitanja i odgovori preuzeti s internetskih stranica Europske centralne banke

1) Što je SEPA?

Jedinstveno područje plaćanja u eurima (engl. *Single Euro Payment Area* – SEPA) je područje u kojemu potrošači, tvrtke i svi ostali korisnici usluga platnog prometa mogu zadavati i primati uplate u eurima pod istim uvjetima i s istim pravima i obvezama bez obzira na to gdje se u Europi nalazili. Od srpnja 2013. SEPA pokriva 34 europske zemlje: 28 država članica Europske unije te Island, Lihtenštajn, Monako, Norvešku, Švicarsku i San Marino.

SEPA se definira i kao projekt financijske industrije i kao politički proces koji cilja ukloniti pravne, poslovne i tehničke zapreke koje još razdvajaju nacionalna tržišta platnih usluga.

2) Koje će promjene potrošačima i poslovnim subjektima donijeti SEPA?

Potrošači i tvrtke će se naviknuti na zajedničke, osnovne platne instrumente i usluge u eurima koje slično funkcioniraju, a pomoću kojih se može doći do bilo kojeg vlasnika transakcijskog računa da bi se platilo ili primila uplata u eurima. Korisnici usluga platnih usluga moći će usporediti uvjete i kvalitetu te odabrati najatraktivniju ponudu, bez obzira na to gdje se pružatelj usluga platnog prometa nalazio. Svi pružatelji usluga platnog prometa podliježu pravnim zahtjevima i obvezama Europske unije, i to posebno Direktivi o platnim uslugama na unutrašnjem tržištu, Uredbi (EZ) br. 924/2009 i Uredbi (EU) br. 260/2012.

3) Tko je za što odgovoran u SEPA-i?

Industrija platnih usluga je odgovorna za stvaranje rješenja kojima će se ukloniti tehničke i komercijalne zapreke na tržištu transakcija malih vrijednosti u eurima. Eurosustav i Europska komisija upravljaju, nadziru i potiču napredak projekta SEPA-e kako na nacionalnoj tako i na europskoj razini. Pravni su temelji utvrđeni novim europskim zakonodavstvom iz 2001. koji je u skladu s ciljevima Ekonomske i monetarne unije (engl. *Economic and Monetary Union* – EMU).

4) Kada će pravila SEPA-e stupiti na snagu?

SEPA je dugoročni projekt. Uredbom (EU) 260/2012 datum 1. veljače 2014. definiran je kao krajnji rok za migraciju na kreditne transfere i izravna terećenja prema SEPA-inim pravilima u članicama u kojima je euro službena valuta. Rok za članice EU-a s drugim valutama, a koji se odnosi na plaćanja u eurima, je 31. listopada 2016. godine. Dana 4. veljače 2014. Europski je parlament produžio rok za prilagodbu na standarde po SEPA-i za 6 mjeseci, tako da je novi rok za migraciju 1. kolovoz 2014. za članice koje kao nacionalnu valutu imaju euro.

Propisi EU-a također zahtijevaju korištenje nekih zajedničkih standarda i tehničkih zahtjeva, kao što su korištenje međunarodnih bankovnih brojeva računa (IBAN) i standard za razmjenu poruka za financijske usluge ISO 20022 XML.

5) Odnose li se pravila SEPA-e samo na članice EU-a koje imaju euro kao nacionalnu valutu (eurozonu)?

Ne, pravila SEPA-e ne pokrivaju samo eurozonu. Tržišne zajednice izvan eurozone su također usvojile standarde i prakse po SEPA-i za svoja plaćanja u eurima. Međutim, pravna pokrivenost vrijedi samo za zemlje u EU/EEA.

6) Mogu li zadati kreditni transfer ili izravno terećenje po SEPA-inim pravilima u zemljama koje nisu u zoni SEPA-e?

Ne, to nije moguće. Kreditni transferi i izravna terećenja prema pravilima SEPA-e zadaju se u eurima. Oni mogu biti zadani samo za transakcijski račun koji se nalazi u zemlji unutar jedinstvenog područja za plaćanje eurom – SEPA-e. Ovo područje obuhvaća 28 država članica EU-a, kao i Island, Lihtenštajn, Monako, Norvešku, Švicarsku i San Marino.

7) Hoće li pravila SEPA-e utjecati na to da transakcije malih vrijednosti u Europi budu brže?

Učiniti da transakcije malih vrijednosti, pogotovo prekogranična plaćanja, budu brže bio je jedan od glavnih početnih političkih ciljeva projekta SEPA-e. Taj je cilj postignut za prekogranična plaćanja: od 1. siječnja 2012. Direktiva o platnim uslugama na unutrašnjem tržištu obvezuje sve pružatelje usluga platnog prometa u EU-u da se pridržavaju strogih rokova svojih plaćanja ("D +1"). Utjecaj projekta SEPA-e na brzinu obavljanja transakcije malih vrijednosti na nacionalnoj razini bit će manje očiti jer polazni uvjeti znatno variraju između različitih zemalja.

8) Ako u području SEPA-e ne postoji razlika između nacionalnog i prekograničnog plaćanja, mogu li izabrati bilo kojeg pružatelja platnih usluga u EU-u?

U načelu, da. Poduzeća i potrošači u SEPA-i mogu slobodno odabrati gdje će otvoriti transakcijski račun. Potrošači/platitelji trebaju moći svoje odluke temeljiti na razini usluge i naknade na konkurentnom europskom tržištu za transakcije malih vrijednosti u eurima.

9) Koliko moram platiti za svaku transakciju prema pravilima SEPA-e? Na primjer, hoće li industrija platnih usluga moći naplatiti više za izvršenje SEPA-inih kreditnih transfera u eurima u/iz druge zemlje EU-a, nego što bi naplatila za sličan kreditni transfer u eurima na nacionalnoj razini?

Određivanje visine naknada ostavljeno je na odluku svakomu pojedinom pružatelju usluga platnog prometa i one su predmet tržišnog natjecanja. Davatelji platnih usluga trebaju osigurati transparentnost glede naknada. Direktiva o platnim uslugama na unutrašnjem tržištu definira koje informacije trebaju biti pružene potrošačima prije korištenja usluge, uključujući, između ostaloga, i informacije o vremenu obrade transakcije i vezane troškove.

Uredba (EZ) br. 924/2009 uklanja sve razlike između naknada za prekogranična i nacionalna plaćanja u eurima. Pružatelji usluga platnog prometa moraju primjenjivati jednake naknade za usporediva prekogranična i domaća plaćanja u eurima u EU. To načelo jednakih naknada pojačano je regulativom o krajnjem datumu migracije na pravila SEPA-e, kojom je uklonjeno prethodno postavljeno ograničenje na 50.000 eura.

Više o načelu jednakih naknada može se pronaći na internetskim stranicama Europske komisije.

10) Koji je krajnji rok za migraciju na platni promet prema pravilima SEPA-e?

Uredba (EU) br. 260/2012 definira 1. veljače 2014. kao službeni datum završetka migracije na pravila SEPA-e u zemljama eurozone i 31. listopada 2016. za ostale države članice EU-a. Nakon tih će datuma svi naslijeđeni kreditni transferi i nacionalna izravna terećenja u eurima biti zamijenjeni SEPA-inim kreditnim transferima i SEPA-inim izravnim terećenjima. Propisi Europske unije zahtijevaju i korištenje nekih zajedničkih standarda i tehničkih zahtjeva kao što su korištenje međunarodnog broja transakcijskog računa (IBAN) i standarda poruka za financijske usluge ISO 20022 XML.

11) Koji je utjecaj Uredbe (EU) br. 260/2012 na SEPA-u?

Europska industrija platnih usluga je razvila zajedničke instrumente plaćanja koji se mogu koristiti u cijeloj Europi. Ipak, tržišni poticaji za njihovo korištenje umjesto dotadašnjih nacionalnih nisu bili dovoljno jaki da pokrenu značajnu migraciju na SEPA-u. Za industriju platnih usluga paralelni rad i obrada nacionalnih shema i shema za SEPA-in kreditni transfer i izravno terećenje je skupo. Osim toga, prednosti SEPA-e će se u punom opsegu vidjeti tek kada migracija završi. Eurosustav i nekoliko drugih glavnih dionika naglasili su potrebu za definiranjem krajnjeg roka za migraciju s nacionalnih shema za kreditni transfer i izravno terećenje na alternative po SEPA-i.

12) Postoje li neke iznimke ili izuzeća od Uredbe (EU) br. 260/2012?

Uredba (EU) br. 260/2012 omogućuje državama članicama EU-a uspostaviti izuzeća za neke specifične zahtjeve na ograničeno razdoblje do dvije godine. Pregled nacionalnih mogućnosti za izuzećima koja su na snazi može se naći na internetskoj stranici Europske komisije. Na navedenoj se stranici nalaze i informacije o prijelaznim izuzećima, nadležnim državnim tijelima i definiranim kaznenim odredbama.

13) Što uvjet o dostupnosti po SEPA-i znači?

Dostupnost se odnosi na obvezu pružatelja usluga platnog prometa da osiguraju da se svaki transakcijski račun koji se može koristiti za slanje i primanje kreditnih transfera i/ili izravnih terećenja u eurima na nacionalnoj razini može koristiti i za slanje i primanje ekvivalentnih SEPA-inih kreditnih transfera i/ili SEPA-inih izravnih terećenja u eurima. Banke u Hrvatskoj će biti dostupne za izvršenje kreditnih transfera u eurima i kunama dok će se izravna terećenja izvršavati samo u kunama.

14) Kao poslovni korisnik, kako mogu znati podupire li pružatelj usluga platnog prometa moga poslovnog partnera kreditne transfere ili izravna terećenja prema pravilima SEPA-e?

Prema zahtjevu za dostupnosti na temelju Uredbe (EU) br. 260/2012 svi pružatelji usluga platnog prometa koje obrađuju naslijeđene kreditne transfere ili izravna terećenja moraju obraditi SEPA-ine kreditne transfere ili SEPA-ina osnovna izravna terećenja. Međutim, dostupnost za *business-to-business* izravna terećenja je samo opcija. EPC upravlja javnim registrima svih sudionika SEPA-inih kreditnih transfera i SEPA-inih izravnih terećenja i oni su objavljeni na internetskim stranicama EPC-a. Dostupnost za kreditne transfere i izravna terećenja u kunama moći ćete naći na internetskim stranicama www.sepa.hr nakon što hrvatske banke potpišu sporazum o pristupanju nacionalnoj platnoj shemi.

15) Jesu li, osim eura, i neke druge valute u sklopu djelokruga Uredbe (EU) br. 260/2012?

Ne, regulativa o krajnjem roku za migraciju na SEPA-u pokriva samo transakcije malih iznosa denominiranih u eurima. Hrvatska financijska zajednica odlučila je i propisala paralelni razvoj SEPA formata i za platni promet u kunama kako bi korisnicima omogućili korištenje samo jednog, jedinstvenog sustava te da bi u trenutku prelaska na euro kao nacionalnu valutu taj prelazak bio što jednostavniji.

16) Koji bi se format datoteke trebao koristiti za SEPA-ine platne poruke?

Prema Uredbi (EU) br. 260/2012, obvezno je korištenje standarda za poruke ISO20022 XML i to:

- i) između pružatelja usluga platnog prometa te
- ii) za skupne datoteke kreditnih transfera i izravnih terećenja u eurima između poslovnih korisnika i njihovih pružatelj usluga platnog prometa; mala poduzeća (s manje od deset djelatnika i prometom ili bilancom do 2 milijuna eura) i potrošači nisu predmet tog zahtjeva.

Države članice mogu tražiti izuzeće od tog zahtjeva do 1. veljače 2016. godine. Podatci o državama članicama koje su se opredijelile za izuzeće mogu se naći na internetskim stranicama Europske komisije i Europske središnje banke.

17) Kakav je migracijski status u Europi i u pojedinim zemljama?

Eurosustav objavljuje niz kvantitativnih pokazatelja kao i kvalitativne nacionalne pokazatelje o migraciji u SEPA-u.

18) Gdje mogu pronaći informacije o SEPA-i po pojedinim zemljama?

Specifični podaci po pojedinim zemljama i reference nalaze se na sljedećim internetskim stranicama:

Internetske stranice ECB-a: [zemlje SEPA-e](#) (poveznice na nacionalne informacije o SEPA-i i IBAN-u, pregled nacionalnih SEPA- inih foruma, podaci o nacionalnim migracijama na SEPA-u: prijelazne i kaznene odredbe, nacionalna nadležna tijela, kvalitativni pokazatelji migracija u pojedinim zemljama)

Internetska stranica Europske komisije: [SEPA migracija](#) (prijelazne odredbe, nadležna tijela za izvansudske pritužbene postupke i postupke mirenja na temelju Uredbe (EU) br. 260/2012, dokumentacija o forumima nacionalnih SEPA koordinacijskih odbora)

Internetska stranica Europske komisije: [prekogranična plaćanja u eurima](#) (primjene Uredbe (EZ) br. 924/2009 na prekogranična plaćanja u eurima i njeno proširenje na švedske krune i rumunjske leje, nacionalna nadležna tijela za izvansudske pritužbene postupke i postupke mirenja).

Internetske stranice EPC-a: [popis SEPA zemalja](#); [pregled oznaka identifikatora primatelja](#); značaj po zemljama

19) Tko je odgovoran za pojedine aspekte migracije na SEPA-u do krajnjeg datuma prema Uredbi (EU) br. 260/2012?

Prema Uredbi (EU) br. 260/2012, Europska komisija, Europski parlament i EPC definirali su krajnji rok za migraciju na SEPA-ine kreditne transfere i SEPA izravna terećenja. Svaki korisnik platnih usluga i svaki pružatelj usluga platnog prometa odgovorni su za svoju spremnost za migraciju do krajnjeg roka. Zadužena nacionalna nadležna tijela su odgovorna za osiguravanje usklađenosti s krajnjim rokom za migraciju na SEPA-u na nacionalnoj razini. Za rješavanje sporova glede prava i obveza koji proistječu iz obveznoga krajnjeg datuma između pružatelja platnih usluga i njihovih klijenata, svaka je država članica uspostavila tijelo za izvansudske pritužbene postupke i postupke mirenja. Sud pravde Europske unije je u konačnici odgovoran za provedbu i konačnost tumačenja propisa o krajnjem datumu za prelazak na SEPA-u. Europska komisija ima pravo na usvajanje delegiranih akata kojima se mijenjaju tehnički uvjeti navedeni u dodatku propisa o krajnjem datumu, tako da se uzmu u obzir tehnički napredak i razvoj tržišta.

Eurosustav prati i potiče migraciju na nove platne instrumente. On također potiče industriju platnih usluga da dalje razvija ponudu usluga u sklopu SEPA-e, da bi je korisnicima učinila što privlačnijom. Nacionalna ministarstva financija daju potporu SEPA-i kroz ECOFIN vijeće i u većini su zemljaistinski uključena u olakšavanje i pripremu za prijelaz na SEPA-u na nacionalnoj razini i često u suradnji s nacionalnim središnjim bankama.

20) Što su R-transakcije?

Neke transakcije kreditnog transfera ili izravnog terećenja zahtijevaju posebno postupanje jer jedna od uključenih strana nije ili ne može obraditi transakciju zbog nekih vanjskih činitelja ili okolnosti.

To posebno postupanje odnosi se na slanje posebnih poruka koje se nazivaju R-transakcijama, jer njihovi nazivi na engleskom jeziku počinju sa "R": odbacivanje (*engl. rejects*), odbijanje (*engl. refusals*), povrati (*engl. returns*), refundiranje (*engl. refunds*), poništenje (*engl. reversals*), opozivi (*engl. revocations*) i zahtjevi za otkazivanjem (*engl. requests for cancellation*). Koja će se od tih R-transakcija koristiti ovisi o tome u kojem je trenutku obrade transakcije poslana R-transakcija, kao i o stranci koja je inicira ili šalje.

Za kreditne transfere postoji manje vrsta R-transakcija nego za izravna terećenja jer izravna terećenja imaju složenije procese. Za pomoć potpuno automatiziranoj elektroničkoj obradi (*engl. STP – straight-through processing*) platnih transakcija, važno je da svi sudionici transakcijskog procesa (pružatelji usluga platnog prometa i tvrtke koje iniciraju ili primaju skupne datoteke s platnim transakcijama) pripreme svoje sustave da bi se što je više moguće spriječile R-transakcije. One tvrtke koje će se redovito baviti R-transakcijama, primjerice odbijanjem izravnih terećenja, mogle bi pripremiti svoje sustave za obradu R-transakcija. To će im omogućiti da obrađuju iznimke potpuno automatizirano i mnogo brže nego što bi to bilo ručno.

Točne definicije i pravila uporabe R-transakcija opisani su u pravilnicima za SEPA-in kreditni transfer i SEPA-ina izravna terećenja koje razvija i održava EPC.